

In profil irritescha a Laax

Swisscom ha inoltrau ina damonda da baghegiar per ina nova antenna per la telefonica mobila. Quella caschuna discussiuns. L'antenna da 30 meters seigi el falliu liug, declaran las autoritads.

AUGUSTIN BEELI/FMR

L'jamna vargada ha la FMR retschert ina cuorta communicaziun d'ina persuna pertuccada. A Laax, agl ur dalla paliu dil Lag digl Oberst, seigi planisau da baghegiar ina antenna nova per la telefonica mobila. Pli bia glied che inoltreschi ina protesta e pli grondas seigien las schanzas ch'ins sappi d'impedir la construcziun, scriva la dunna dalla Bassa ch'ei savens a Laax en sia habitaziun da vacanzas. Ella vegli buca exnum impedir l'antenna, denton dueigien ins encurir in auter liug per quella. Gl'avis dalla dunna sebase sil fatg che la vischnaunca da Laax ha publicau ils 20 d'ost la damonda da baghegiar dalla Swisscom. Segir ei ch'ei dat protestas a scret. Quei snega il president communal buc. Sin damonda dalla FMR declara *Franz Gschwend* che las autoritads seigien era buca gest incantadas da quei project.

Modernisar ei essenzial

Il profil ha la Swisscom tschentau sin sia atgna parcella agl ur dil quartier Mulin Sut, el indichescha la petga da 30 meters silla quala ins vul installar l'antenna 5G. Swisscom vul cunquai stappar la ruosna ch'ella ha culla telefonica mobila els quartiers sut il vitg la Laax. «La populaziun drova a moda intensiva l'infrastructura dalla telefonica mobila. Perquei vegnan ils implonts pli e pli als confins. Nus vulein modernisar la reit per saver dar suatientscha alla damonda dalla clientella», motivescha la Swisscom ella documentaziun tier la damonda da baghegiar. Dapertut e da tuttas uras drova adina dapli glied ils apparats ch'ei dependents dils radis nunveseivels. Telefonin, notebook e lap-

La petga per l'antenna projectada tschentass la Swisscom sper sia centrala a Mulin Sut (dretg silla foto).

FOTO AUGUSTIN BEELI

top ein, ella professiun ed el temps liber, mieds essenzials dalla communicaziun.

Quei snega negin, era buca la glied da Laax che s'oppona. Per che la Swisscom sappi porscher ses survetschs sto ella mantener ina infrastructura cun antenas per retscheiver e colligiar ils apparats, cun medems signals e radis funcziuna naturalmein era la reit dallas concurrentas Salt e Sunrise. Encunter las novas antenas 5G dat ei adina opposiziun.

Malgrad normas da segirtad e limitas fidan ins buca dallas undas e dils radis.

Ei dat nuot auter che contrahar

Ella documentaziun tier sia damonda da baghegiar a Laax conceda la Swisscom ch'ei savessi dar opposiziun. Ella cusseggia d'organisar ina meisa rodonda da discussiun enteifer la populaziun. Cun quella proposta rispunda l'inter-

presa gest la damonda aviarta tgei che habitontas e habitonts, vischinas e vischins sco era vischnauncas sappien far. Decisiv leutier seigi sch'ins sappi porscher in liug alternativ per installar l'antenna. Las provedituras han il dretg da montar antenas sch'ellas cunterfan buca allas leschas da baghegiar. Mesiraziun cun normas, limitas e controllas fan part dalla documentaziun inoltrada. A Laax survargan las undas buca las

limitas, Swisscom risguarda era tut ils puncts dalla lescha da baghegiar.

Aschia ha Swisscom il dretg da baghegiar l'antenna sin sia parcella a Mulin Sut. Gl'atun 1986 ha gl'antierur circundari da telecommunicaziun a Cuera inaugurau en quei liug la nova centrala da telefon. Igl ei stau lezza gada in'investiziun da 10 milliuns francs. Quella centrala automatica ei stada necessaria per garantir la reit denter Laax Murschegg, Laax Vitg, Falera, Sagogn, Valendau e Carrera. Da quei temps deva ei aunc buca la telefonica mobila. Ins ha baghegiu per 3000 colligiaziuns ed inclus ina reserva per ulteriusas 3000. La vasta parcella da 2240 m2 havess purschiu plaz avunda per engrondir. 35 onns suenter l'avertura dalla centrala ei quei buca necessari, grazia alla reit mobila. L'antenna projectada garantess il svilup e la modernisaziun da quella.

Ier ha gl'uffeci da baghegiar da Laax buca vuliu rispunder cons recuors che seigien arrivai en casa communal encunter l'antenna profilada. Il president communal puntuescha che la vischnaunca ei buca encunter la telefonica mobila, l'antenna seigi denton el falliu liug. «Nus stuein empruar da contrahar culla Swisscom», gi Franz Gschwend. Gia naven digl'empre contact hagian els stuiu constatar che l'interpresa adempleschi tuttas cundiziuns e ch'ella hagi aschia il dretg silla lubientscha. «Ei dat nuot auter che d'anflar in auter liug», concluda Franz Gschwend. La vischnaunca da Laax vul sche pusseivel impedir in cass giuridic cun pintgas schanzas da survegnir raschun. Cass semegliants cun process giuridics ha ei dau avon 20 onns.

E nua ei la quarta strofa?

Dacuort ha la Chasa Editura Rumantscha publicau ina biografia varionta pil 150avel giubileum da Flurin Camathias. Dumengia sera ei stau la presentaziun uffiziala ella baselgia da Laax.

AUGUSTIN BEELI/FMR

Gl'organist *Gion Balzer Casanova* ha introduciu cun in'ouverture. El ha dau l'entschatta cun ina melodia arranschada aposta per la presentaziun dil cudisch. La gronda maiortad che ha priu plaz els bauns dalla baselgia da Laax ha enconuschiu la melodia che Hans Erni ha fatg tenor ils plaids da Flurin Camathias. Ch'il poet da Laax haveva fatg ina quarta strofa per «Fontaunas clar resunan» savevan ils paucs.

Da giudem ensi

Gl'oratur *Remo Arpagaus* ha fatg in pign examen culs presents. El ha dumandau sch'ils plaids «Cantond sco las fontaunas, jeu mon per cuolms e vals», s'audien tier la secunda ni tier la tiarza strofa. Ils biars ein stai dil meini ch'ei seigi la secunda. Lezza entscheiva denton culs plaids «Jeu sentel la fladada dil vent sedestadau». Cun quei exempel ha el vuliu dar ina survesta dallas treis strofes ch'ina poesia ha. Daco adina treis, e buca quater? Da giudem ensi, dalla tiara si en tschiel, hagian las poesias da Camathias sistem e seigien baghegiadas si aschia. Sia analisa ha gl'auditori capiu, ei ha dau enqual risada durant l'allocuziun dedicada al poet ed augsegner. «Nies bien Camathias ha buca fatg musica, el ha fatg texts», ha Remo Arpagaus puntuau en sia laudatio critic-analitica. Quels texts han ils cumponists romontschs dil 20avel tschentaner. En tut ha Flurin Camathias fatg varga 1000 poesias, da quellas han ins mess 400 en melodia.

In enorm diligent seigi el staus, han tuts involvai confirmau e l'analisa puntuescha quei. *Erwin Ardüser*, il president dalla Pro Laax, ha tratg ils fils dil project

«Viva Flurin». Il cudisch «Fontaunas clar resunan» ei in dils elements dallas diversas commemoraziuns pil 150avel anniversari. Il project dil cudisch culla civarta melna da gliin ha il comite confidau alla Chasa Editura Rumantscha. La menadra *Anita Capaul* ha realisau, en stretga collaboraziun culs da Laax, in con-

cept enrihont. Ils texts da sis auturas ed auturs, massa fotografias e reproducziuns da brevs personalas, denton era fotografias, ein in arcun d'informaziuns.

El chor dalla baselgia han Anita Capaul ed Erwin Ardüser presentau agl auditori ils divers auturs. Las fotografias da *Susanne Stauss* ein sapientivamein aschia.

Igl ei buca kitsch, folclora e tschiel blau, mobein impressiuns co nus vesein oz vitgs e cuntrada. *Theres Jörger* e *Marie Cunenet* ein responsablas pil concept grafic cun paginas che varieschan ellas colurs alv e violet. La bibliografia da *Renzo Caduff* maunca buc, en plirs documents san ins era famigliarisar culla scartira a maun

dil poet. «La musica romontscha duvrass puspei in Camathias», ha la musicologa *Laura Decurtins* manegiau.

Il cudisch «Fontaunas clar resunan – 150 onns Flurin Camathias», edius dalla Chasa Editura Rumantscha, 220 paginas, en format grond e ligiaus en gliin, san ins retrer ellas librarías. ISBN 978-3-905956-023-8.

Il poet, circumdaus d'auturas e realisaders dil cudisch. Dretg en pei Anita Capaul, la menadra dalla Chasa Editura Rumantscha.

FOTO STEFANIE BLOCHWITZ

Secund cudisch giubilar

1971 ha la vischnaunca da Laax dedicau a sur Flurin Camathias ina scartira giubilara da varga 400 paginas. 50 onns pli tard dat ei in niev cudisch festiv, propi tut in auter. Ella scartira s'avischinar pliras auturas ed auturs alla personalitad. Il cudisch cuntegn contribuiziuns da *Remo Arpagaus*, *Bettina Berther*, *Sandro Buchli*, *Leonard Caduff*, *Laura Decurtins* ed *Ursicin G. G. Derungs*. Ina retscha da fotografias da *Susanne Stauss*, fatgas ad Andiaist, Breil, Laax e Siat e piazzadas all'entschatta ed alla fin dil cudisch, ensiaran ils 12 capetels. Ins legia tgunsch quellas contribuiziuns cuortas e concisas, ins sa scuvierer «da niev» la personalitad Flurin Camathias. Ina cuorta resumaziun en tudestg cumpletescha minga capetel. Ina seria da fotografias dils loghens nua ch'il poet ha viviu, fotografias ord siu album da famiglia sco era brevs ch'el ha scret e ch'el ha retschert laian avischinar quei augsegner al pivel contemporan.